

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમરજીત સિંહ અને અન્યો

વી.

પંજાબ રાજ્ય

(ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૩૯૪/૨૦૦૩)

એપ્રિલ ૨૯, ૨૦૧૦

[ન્યાયમૂર્તિ હરજિત સિંહ બેદી અને ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. પ્રસાદ]

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩:

કલમ ૩૭૪-દોષિત ઠેરવવાની અપીલ-અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ અને રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના હાઈકોર્ટ દ્વારા નામંજૂર-ઠેરવ્યું : હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયાધીશે કરેલા અવલોકનો, કે તેમણે

પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા શા માટે કરવી જોઈએ તે બતાવવા માટે કંઈ નિર્દેશ કરી શકાતો નથી, તે કલમ ૩૭૪ ના પ્રકાશમાં સ્પષ્ટ રીતે ખોટું નિરીક્ષણ છે, જે અપીલના નિકાલ અને સુનાવણીની જોગવાઈ કરે છે-હાઈકોર્ટના આદેશનો અભ્યાસ દર્શાવે છે કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા અપીલના આધારે ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા અને નિર્ણય લેવામાં આવેલા મુદ્દાઓનો ઉલ્લેખ પણ કરવામાં આવ્યો નથી અને પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવા માટે કોઈ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો નથી, ન તો બરતરફી તરફ દોરી જતી તર્કની પ્રક્રિયા અંગે કોઈ ચર્ચા કરવામાં આવી છે. અપીલની-હકીકતની અંતિમ અદાલત હોવાને કારણે, ઉચ્ચ અદાલતે પુરાવાઓનું ફરીથી મૂલ્યાંકન કરવું અને કેસને યોગ્ય દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવો જરૂરી હતો-આ જવાબદારી ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવી નથી-ઉચ્ચ અદાલતના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને કાયદા અનુસાર નવા નિર્ણય માટે તેને વિષય મોકલવામાં આવે છે-ઈંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૦૬ અને ૪૯૮-એ.

રામ અને અન્યો વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય (૨૦૦૦) ૪ એસ. સી. સી. ૫૭૧ પર આધાર રાખ્યો હતો.

કેસ કાયદો સંદર્ભ:

(૨૦૦૦) ૪ એસ. સી. સી. ૫૭૧. પેરા ૫ પર આધાર રાખ્યો.

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:ક્રિમિનલ અપીલ નંબર
૧૩૯૪/૨૦૦૩.

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૭૩-SB/૨૦૦૧ માં ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને
હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૨૬/૫/૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ તરફથી અલ્તાફ અહેમદ, ભાર્ગવ વી. દેસાઈ, રાહુલ ગુપ્તા,
નિખિલ શર્મા.

પ્રતિવાદી માટે કુલદિપ સિંહ.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો

ઓર્ડર

૧. અહીં અપીલકર્તા, જે મૃતકનો પતિ હતો, તેના પર તેના ભાઈ અને
ભાઈની પત્ની સાથે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વાંચી શકાય તેવા
કલમ ૩૭૬ અને ૪૮૮ એ હેઠળ દંડનીય ગુના માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો
હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે ૧૭મી એપ્રિલ, ૨૦૦૧ના તેના ચુકાદા દરમિયાન ઉપરોક્ત

ગુનાઓ માટે તમામ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને એક વિસ્તૃત અને વ્યાપક ચુકાદા દ્વારા તેમને વિવિધ શરતોની કેદની સજા ફટકારી હતી. ત્યારબાદ પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટમાં અપીલ કરવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન સિંગલ જજે ૨૬મી મે, ૨૦૦૩ના તેમના ચુકાદા દ્વારા નિરીક્ષણ કરીને અપીલને ફગાવી દીધી છે:

"આ કેસમાં પુરાવાઓના અવલોકનથી જાણવા મળે છે કે મંજુત સિંહ અપીલ નંબર ૩ અને તેની પત્ની દલીત કૌર અપીલ નંબર ૪ ૧૯૯૬ થી એક ઘરમાં અલગ રહેતા હતા.તેથી સત્તામણી તે પહેલાં થઈ શકે છે કારણ કે સ્વીકાર્યું છે કે લગ્ન ઘટનાની તારીખના લગભગ ૧૦ વર્ષ પહેલાં થયા હતા. ભલે આ બે આરોપી-અપીલકર્તાઓ બીજા ઘરમાં રહેતા હોય પરંતુ તેઓ આવીને તેમના પુત્રને ઉશ્કેરીને મૃતકને હેરાન કરી શકે છે.અમરજીત સિંહ, અપીલકર્તા નંબર ૧, દહેજ માંગવા બદલ પતિ. વધુમાં, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા કરવા માટે કોઈ વાજબી કારણ આપી શક્યા ન હતા અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં દખલ કરવાની જરૂર નથી.

૨. આ બાબત આ અદાલત સમક્ષ ત્યારે આવી જ્યારે ૨૨ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૩ ના રોજ નીચેના અવલોકનો સાથે નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી:

"અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે હકીકતો પર પ્રથમ અપીલની અદાલત તરીકે બેઠેલી ઉચ્ચ અદાલતે પુરાવાને સ્વતંત્ર રીતે ધ્યાનમાં લીધા નથી પરંતુ ટ્રાયલ કોર્ટના પુરાવાનો સંદર્ભ આપ્યો છે, જેને અરજદારો દ્વારા નોંધપાત્ર આધારો પર પડકારવામાં આવ્યો હતો. તેથી, અરજદારોના પ્રથમ અપીલ અદાલત દ્વારા સુનાવણીના અધિકારને નકારી કાઢવામાં આવ્યો છે. આ બાબતને ઉચ્ચ અદાલતમાં કેમ પરત ન મોકલી શકાય તે દર્શાવતી નોટિસ જારી કરો.

અરજદાર નંબર ૨ એક વૃદ્ધ વ્યક્તિ છે અને વિવિધ રોગોથી પીડાય છે તે ધ્યાનમાં લેતા, અમે તેણીને ૧૦૦૦૦ રૂપિયા (માત્ર દસ હજાર રૂપિયા) ની રકમના વ્યક્તિગત બોન્ડ સાથે સમાન રકમની એક જમીનગીરી સાથે ટ્રાયલ કોર્ટના સંતોષ માટે જમીન પર વિસ્તૃત કરીએ છીએ.

૩. આ પરિસ્થિતિમાં જ વિશેષ રજા આપ્યા બાદ આ મામલો આપણી સામે છે.

૪. અમે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન સલાહકારને સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડમાંથી

પસાર થયા છીએ.

૫. અમારો અભિપ્રાય છે કે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો, કે તેમણે શા માટે પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા કરવી જોઈએ તે બતાવવા માટે કંઈ નિર્દેશ કરી શકાતો નથી, તે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૭૪ ના પ્રકાશમાં સ્પષ્ટ રીતે ખોટું નિરીક્ષણ છે જે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલોનો નિકાલ અને સુનાવણીની જોગવાઈ કરે છે. રામ અને અન્યો વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય (૨૦૦૦) ૪ એસ. સી. સી. ૫૭૧ માં, તે નીચે મુજબ જોવા મળ્યું હતું:

"જ.વિવાદિત ચુકાદાને એકમાત્ર આધાર પર પડકારવામાં આવ્યો છે કે ઉચ્ચ અદાલતે કાયદા હેઠળ પ્રતિપાદિત રીતે અપીલનો નિકાલ કર્યો નથી કારણ કે તે વિવાદિત ચુકાદામાંથી હાજર થતું નથી કે ફરિયાદી પક્ષ વતી કેટલા સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને કયા મુદ્દા પર. ઉચ્ચ અદાલતે એવા કોઈ પણ પુરાવાનો ઉલ્લેખ પણ કર્યો નથી કે જેને સમાન ગણવામાં આવે. અમારા મતે, દોષિત ઠેરવવા સામેની ફોજદારી અપીલનો નિકાલ કરવાની આ એક નવીન પદ્ધતિ છે, જેમાં માત્ર એમ કહેવામાં આવે છે કે પુરાવાની પુનઃમૂલ્યાંકન અને રેકૉર્ડની પુનઃપરીક્ષા કર્યા પછી, અદાલતને પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યા વિના પણ ટ્રાયલ કોર્ટના

નિષ્કર્ષમાં કોઈ ભૂલ સ્પષ્ટ દેખાતી નથી. અમારા મતે, હાઈકોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા કાયદા માટે અજાણ છે. તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે ફોજદારી અપીલમાં, અપીલ અદાલતને પુરાવાઓનું ફરીથી મૂલ્યાંકન કરવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે અને તે માત્ર ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પુરાવાના મૂલ્યાંકન પર અપીલનો નિકાલ કરવા માટે આગળ વધી શકતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે અપીલ પહેલેથી જ સ્વીકારવામાં આવી હોય અને અંતિમ સુનાવણી માટે મૂકવામાં આવી હોય. આવી પ્રક્રિયાને જાળવી રાખવી એ આરોપીના અપીલના મૂલ્યવાન અધિકારની અવગણના સમાન હશે, જેને કાયદા હેઠળ મંજૂરી આપી શકાતી નથી. આમ, અમારો મત છે કે માત્ર આ જ આધાર પર, વિવાદિત આદેશને બાજુ પર મૂકવો યોગ્ય છે અને આ બાબત હાઈકોર્ટને મોકલવામાં આવે છે.

૬. હાઈકોર્ટના આદેશના અવલોકનથી જાણવા મળે છે કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા અપીલના આધાર પર ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા અને નિર્ણય લેવામાં આવેલા મુદ્દાઓનો ઉલ્લેખ પણ કરવામાં આવ્યો નથી અને પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવા અથવા અપીલને રદ કરવા તરફ દોરી જતી તર્કની પ્રક્રિયા અંગે કોઈ ચર્ચા કરવામાં આવી નથી. હકીકતની અંતિમ અદાલત હોવાને કારણે ઉચ્ચ અદાલતે પુરાવાઓનું ફરીથી મૂલ્યાંકન કરવું અને કેસ માટે યોગ્ય દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવો જરૂરી હતો.

હાઈકોર્ટ દ્વારા આ જવાબદારીનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.

૭. અમે, તે મુજબ, અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ, રકમી મે, ૨૦૦૩ના રોજનો આદેશ રદ કરીએ છીએ અને કાયદા અનુસાર નવેસરથી નિર્ણય લેવા માટે કેસ હાઈકોર્ટને મોકલીએ છીએ.

૮. પક્ષકારોને ૧૨મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૦ના રોજ ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના કુલસચિવ સમક્ષ હાજર રહેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે, જેથી આ બાબત ઝડપથી આગળ વધી શકાય કારણ કે તે ખૂબ જ જૂની બાબત છે. અમે વધુ સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અપીલકર્તાઓ પહેલેથી જ જમીન પર હોવાથી તેઓ હાઈકોર્ટ દ્વારા અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી જમીન પર રહેશે.

આર. પી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular

language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.